

סילבוס אזרחות יא לתלמידים הנבחרים בקיץ תשע"ט

פירוט הנושאים

מבוא

מהי זהות: יסודות נרכשים ושיוכיים, זהות לאומית, דתית, אזרחית.

לאומיות ומדינות לאום:

מהי מדינה: חמשת יסודות מדינה.

הרעיון הלאומי, לאומיות אתנית-תרבותית ופוליטית-אזרחית.

סוגי מדינות

הצדקות למדינות לאום.

הכרזת העצמאות (לא במפורט, העמקה תילמד בכתה י"ב)

מהי דמוקרטיה? ערכים, עקרונות ומאפיינים של משטר דמוקרטי

עקרון' שלטון העם ובחירות.

דמוקרטיה ישירה, ודמוקרטיה עקיפה/ייצוגית, משאל עם.

תנאי יסוד לבחירות דמוקרטיות: כלליות, חשאיות, מחזוריות, שוות, מאפשרות התמודדות חופשית.

שיטת הבחירות בישראל ומרכיביה: רשימתית, יחסית, ארצית,

יתרונות וחסרונות

אחוז החסימה בבחירות.

זכויות האדם והאזרח:

חירות ושוויון כערכי יסוד.

רעיון הזכויות הטבעיות.

זכויות טבעיות - זכויות האדם הבסיסיות: זכות לחיים ובטחון, זכות לקניין, הליך הוגן, הזכות לחירות ונגזרותיה, הזכות לשוויון; אפליה - הבחנה - העדפה מתקנת, הזכות לכבוד ונגזרותיה.

זכויות פוליטיות / זכויות אזרח: הזכות לבחור ולהיבחר, חופש ההפגנה והמחאה, חופש ההתאגדות הפוליטית.

זכויות חברתיות וכלכליות: זכות לקיום בכבוד – רמת חיים בסיסית, זכות לבריאות וטיפול רפואי, זכות לדיור, זכות לחינוך, זכויות עובדים ותנאי עבודה.

זכויות קבוצתיות / תרבותיות: יש ללמד דוגמאות לזכויות קבוצה שונות כגון: הזכות לשפה, הזכות לייצוג, הזכות לחינוך,

הזכות לקיום מצוות הדת וחופש פולחן.

חובות האדם כאדם וחובות האדם כאזרח.

זכויות מתנגשות. קשר בין חובות וזכויות.

גישות כלכליות-חברתיות במדינה הדמוקרטית:

יובהר הרצף בין הגישה הליברלית לגישה הסוציאל-דמוקרטית.
מהי גלובליזציה

תרבות פוליטית דמוקרטית

תרבות פוליטית ,
עקרון הסובלנות ,
עקרון הפלורליזם ,
עקרון ההסכמיות.

עקרון הכרעת הרוב ושמירה על זכויות המיעוט: עקרון הכרעת הרוב, עריצות הרוב.

עקרון הגבלת השלטון.

עקרון הפרדת רשויות.
חוקה.

מנגנוני פיקוח מוסדיים ומנגנוני פיקוח חוץ-מוסדיים.

עקרון שלטון החוק:

סוגי הפרות חוק ועבריינות: עבריינות שלטונית, עבריינות פוליטית/אידיאולוגית.
מקרים בהם יש ספק, מחלוקת או מתח בשאלת המחויבות לציות לחוק: סירוב לציית לחוק
מטעמי מצפון ואידיאולוגיה,
פקודה בלתי חוקית בעליל.

תפיסות דמוקרטיות:

דמוקרטיה ליברלית-אינדיבידואלית, גישה של דמוקרטיה רפובליקנית, גישה של דמוקרטיה
רב-תרבותית.

זכות הדמוקרטיה להגן על עצמה מפני איומים על שיטת המשטר ועל אופי המדינה

(במקרה של ישראל – כמדינה יהודית ודמוקרטית) דמוקרטיה מתגוננת.

ביטחון ודמוקרטיה:

זכות המדינה להגן על עצמה ועל אזרחיה מפני איומים על הביטחון -חקיקת חירום, מעצר
מנהלי.

דמוקרטיה במובן פורמלי בלבד ודמוקרטיה במובן מהותי.

ילמד אשכול תקשורת ופוליטיקה

תקשורת ופוליטיקה בישראל

- מימוש הזכות לחופש הביטוי, לזכות הציבור לדעת ולפקח על השלטון.

- אמצעי התקשורת כמתווכים בין השלטון והאזרחים

• עקרון האי-תלות של אמצעי התקשורת

- צינורות מידע פתוחים.

- ריבוי מקורות מידע בעלי אופי פלורליסטי.

• כוחם של אמצעי התקשורת

אמצעי התקשורת כמעצבים את דעת הקהל וכמשפיעים על מקבלי החלטות.

תיבחן סוגיית ההתנגשות בין מימוש הזכות לחופש הביטוי, לזכות הציבור לדעת והפיקוח על השלטון לבין זכויות אדם ואזרח ועקרונות אחרים. תיבחן מערכת הגומלין בין אמצעי התקשורת, השלטון, הארגונים והאזרחים. תהיה התייחסות גם להיבטים שליליים של מערכת יחסים זו.

תיבחן מידת המימוש של עקרון חופש אמצעי התקשורת ושאלת קיומה של צנזורה פורמאלית ובלתי פורמאלית.

תיבחן מידת חשיפתו של הממסד הציבורי לתקשורת.

תיבדק שאלת קיומה של תקשורת פלורליסטית בישראל.

תידון שאלת גיוס דעת קהל להשפעה על קבלת החלטות של הממסד, או לתמיכה בהחלטותיו.

מבחנים וחובות.

ציון שנתי י"א: 40% מחצית א' + 60% מחצית ב'.

במחצית א' שני מבחנים

במחצית ב' מבחן אחד + עבודה.

על הממוצע במחצית יכולה להתווסף הערכת מורה.

כל המבחנים באזרחות הם "מבחנים צוברים" וכוללים את כל החומר הנלמד בכל השנה עד למבחן.

משקל י"א בציון ההגשה בסוף י"ב: 30%